

DOI [https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-27\(56\)-143-158](https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-27(56)-143-158)

УДК 351:614:613.9:616-084

Мельниченко Олександр Анатолійович,

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я
Харківського національного медичного університету.
Харків, Україна.

 <https://orcid.org/0000-0001-5021-9025>

oa.melnychenko@knmu.edu.ua

Овчарова Жанна Миколаївна,

магістр публічного управління та адміністрування,
аспірант кафедри публічного управління і проектного менеджменту
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти».
Київ, Україна.

 <https://orcid.org/0000-0002-1729-6325>

Ovcharova.2023@gmail.com

Лобойко Костянтин Миколайович,

кандидат медичних наук, заслужений лікар України,
магістр публічного управління та адміністрування;
генеральний директор,
КНП ХОР «Обласна клінічна лікарня».
Харків, Україна.

 <https://orcid.org/0009-0008-5836-8613>

konstantin8470@gmail.com

Макарова Вікторія Іванівна,

магістр публічного управління та адміністрування;
асистент кафедри епідеміології
Харківського національного медичного університету.
Харків, Україна.

 <https://orcid.org/0000-0003-4104-0052>

vi.makarova@khnmu.edu.ua

ПРОПАГАНДА ТУРБОТИ ПРО ВЛАСНЕ ЗДОРОВ'Я ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО РЕАГУВАННЯ НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Анотація. На підставі результатів дослідження сутнісних характеристик вживаного поняттєвого апарату дістало подальшого розвитку тлумачення поняття «здоров'я» під яким слід розуміти аргументовані судження про параметри фізичних, психічних і соціальних аспектів стану живого організму, що значною мірою обумовлюють його можливості та місце в ієрархії серед собі подібних.

Доведено, що погіршення стану здоров'я населення є одним з важливих викликів сьогодення, яке потребує належного публічного реагування. Забезпечено подальший розвиток розуміння того, що стан здоров'я конкретної людини формується під впливом різних суб'єктів (власно конкретної людини, її батьків, сфери охорони здоров'я, органів публічного управління, інших суб'єктів господарювання) і факторів. Наведено значущість здоров'я для конкретної особи, її оточення та суспільства загалом. Забезпечено подальший розвиток розуміння впливу різних суб'єктів і факторів на стан здоров'я конкретної людини. Вдосконалено класифікацію принципів турботи про власне здоров'я (усвідомленість, індивідуальність, умотивованість, поміркованість, дисциплінованість, відповідальність) і розкрито основні особливості їх практичного застосування (без «прив'язки» до стану здоров'я конкретної людини та її особистісних характеристик) як засобу публічного реагування на виклики в сфері охорони здоров'я. Обґрунтовано інституціональне забезпечення застосування пропаганди турботи про власне здоров'я як засобу публічного реагування на виклики сьогодення. Доведено, що лише скоординована діяльність усіх уповноважених органів державного управління, органів місцевого самоврядування, представників бізнесу та громадських організацій спроможна підвищити міру популярності принципів турботи про власне здоров'я, що, зрештою, має позитивно позначатися як на індивідуальному здоров'ї, так і на здоров'ї населення загалом. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення публічного реагування на виклики у сфері охорони здоров'я.

Ключові слова: публічне реагування; засіб; пропаганда; принципи; здоров'я; турбота; сутність; виклики; сфера охорони здоров'я.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Традиційно вважається, що найціннішим для людини є її власне життя та здоров'я. Проте заради захисту своїх близьких, Батьківщини чи досягнення інших шляхетних цілей знайдеться чимало тих (передусім, справжніх патріотів), хто жертвує цим найціннішим, тим самим ставлячи «власне» вище за «суспільне». Означена шляхетна позиція є відображенням патріотизму, який, своєю чергою, є результатом не лише правильного виховання у родині, а і зваженої публічної політики,

важливою складовою якої (фактично, засобом впливу на певні верстви населення) є пропаганда – «форма комунікації, спрямована на поширення в суспільстві світогляду, теорії, тверджень, фактів, аргументів, чуток та інших відомостей для впливу на користь певної спільноти чи громадської позиції» [1]. При цьому слід зазначити, що у сучасній Україні (принаймні, на відміну від СРСР), пропаганда використовується здебільшого фрагментарно і лише у тих випадках, коли це вкрай потрібно для захисту інтересів саме держави. Ймовірно саме тому відсутні потужні публічні соціально орієнтовані кампанії (зокрема, щодо пропаганди здорового способу життя та/або турботи про власне здоров'я). Тому не дивно, що у «буденному житті» більшість людей фактично зневажливо ставляться до свого здоров'я (принаймні до тих пір, доки не почне потерпати від погіршення свого здоров'я і, тим паче, платити значні кошти за його відновлення та/чи збереження), оскільки воно (здоров'я) їм «дісталось просто так» (прикро, але факт: люди здебільшого мало цінують те, що отримали без докладання зусиль і витрачання коштів).

Ураховуючи загальноновизнану суспільну значущість здоров'я нації, конституційні гарантії щодо реалізації права населення на медичну допомогу, перебіг реалізації медичної реформи й наявні виклики щодо здоров'я населення України, а також світові тенденції щодо старіння націй та популяризації дотримання принципів ведення здорового способу життя, виникає потреба у активізації пропаганди турботи про власне здоров'я як засобу публічного реагування на виклики сьогодення. Означене, зрештою, й обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пропаганда (у т.ч. щодо здорового способу життя) традиційно вважається одним із «засобів у межах соціально-психологічних методів публічного управління у сфері охорони здоров'я» [8, с. 160]. Проте, здебільшого, феномен «пропаганда» є предметом досліджень дещо іншим проблем, а саме: М. Зубарева – методів пропаганди цінностей суспільства споживання у соціальних мережах [4]; О. Семенова – основних завдань російської інформаційної пропаганди [9], В. Гурковський – особливостей протидії такій пропаганді в українському інформаційному полі [2]. Водночас, переважна більшість дослідників (В. Бабаліч, М. Бричук, Л. Лотоцька, О. Марченко, О. Юшко та ін.) артикулюють на значущість популяризації ведення здорового способу життя саме серед молоді, які навчаються (означене цілком виправдано, передусім, потенційно високою результативністю здійснюваних заходів у цій царині), хоча й інші (за віком, суспільним статусом...) верстви населення повинні «перебувати на радарі» уповноважених органів публічного управління. При цьому О. Левицький, О. Трач наголошують на

необхідності застосування варіативного управління цим процесом, що передбачатиме актуалізацію знань про ціннісне ставлення студентів до власного здоров'я, усвідомлення ними мотиваційних установок на здоровий спосіб життя і культуру здоров'я, ознайомлення молоді з основними принципами й методами профілактики поширених нині інфекційних захворювань, протидію травматизму та нещасним випадкам [7]; Г.Чепурко, А.Соболев – обґрунтували взаємозв'язок між поведінковими стратегіями в сфері здоров'я та моделями формування здорового способу життя [10]; Н. Дзюба – довела доречність використання соціального маркетингу для розробки і впровадження програм, що сприяють зміні поведінки на соціально корисну, особливо у сфері громадського здоров'я [3]. Віддаючи належне напрацюванням науковців, слід наголосити увагу на необхідності продовження наукових розвідок за даною проблематикою.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті – обґрунтування особливостей пропаганди турботи про власне здоров'я як засобу публічного реагування на виклики сьогодення.

Для цього необхідно вирішити наступні **завдання**: 1) уточнити сутність поняття «здоров'я»; 2) забезпечити подальший розвиток розуміння впливу різних суб'єктів і факторів на стан здоров'я конкретної людини; 3) вдосконалити класифікацію принципів турботи про власне здоров'я; 4) обґрунтувати інституціональне забезпечення застосування пропаганди турботи про власне здоров'я як засобу публічного реагування на виклики сьогодення.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Загальновідомо, що органи публічного управління здійснюють вплив на галузі/сфери національної економіки (у т.ч. на сферу охорони здоров'я), території та їх населення, тим самим, окрім іншого, обумовлюючи зміну параметрів здоров'я нації. Оскільки практична реалізація такого впливу (власне, як і означеного дослідження) передбачає врахування наявної теоретичної бази, тому цілком доречним буде згадати про відповідні концепції: публічного управління (вплив на суспільні процеси за умов відносної стабільності задля забезпечення подальшого розвитку), публічного реагування (мінімізація ймовірних наслідків надзвичайних ситуацій і/чи використання можливостей, що виникли раптово), доступу населення до корисної інформації (зокрема, щодо особливостей ведення

здорового способу життя) та якісної медичної допомоги (профілактики, діагностування, лікування, реабілітація). Відтак, теоретичною основою даного дослідження є напрацювання науковців, які займаються питаннями не лише публічного управління, а й медицини, права, економіки, психології тощо.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Вихідною базою є дисертаційні дослідження та фахові публікації провідних науковців, які досліджували особливості не лише публічного управління розвитком сфери охорони здоров'я, а й медико-соціальні аспекти популяризації дотримання принципів здорового способу життя. Застосовано комплексний підхід, а також на емпіричному та теоретичному рівнях використано наступні методи: абстрактно-логічний – для теоретичних узагальнень і формування висновків; логіко-семантичний – для вдосконалення понятійного апарату; порівняльного аналізу – для дослідження напрацювань провідних науковців за проблематикою дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Передусім слід відзначити, що почасти широкий загал не має однозначного розуміння того, який справжній зміст закладено у поняття «здоров'я»? Так, зокрема, фахівці ВООЗ витлумачують здоров'я як «стан повноцінного фізичного, психічного та соціального добробуту, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад» [17]. Але таке тлумачення входить у певний конфлікт (зокрема, щодо «повноцінності» та «відсутності») з наявними «ступенями здоров'я: досконале здоров'я, здоровий, нормальний стан, відносно здоровий, хворий, хронічно хворий або інвалід, травмований, загроза життю, клінічна смерть, біологічна смерть» [1]. Водночас, науковці пропонують й інші тлумачення поняття «здоров'я», а саме: «єдність тілесного, психічного, соціального та ментального здоров'я, системну якість, що характеризує людське буття у його цілісності» [16, с. 205]; «єдність соціальних і біологічних показників у контексті рівня та якості розвитку суспільства, яке є відображенням сукупності показників життєвого задоволення, соматичного й психічного та соціальної активності» [13, с. 548]; «сукупність кількісних та якісних характеристик життєдіяльності людини, які проявляються через її позитивний прояв» [6, с. 35]; «суб'єктивні та об'єктивні почування здоровим, що позитивно впливатимуть на збільшення тривалості й покращення якості життя» [5, с. 21]. Тобто здоров'я, радше за все, відображає стан організму.

Тим більше, саме здоров'я є одним із провідних факторів, що значною мірою обумовлює можливості та загрози у людському житті, розмір доходів і розподіл витрат домогосподарств тощо. Більше за те, «належний рівень здоров'я населення є підґрунтям для стабільного політичного, економічного, соціального та особистісного розвитку» [12, с. 99], а також «необхідною умовою розвитку продуктивних сил суспільства та сучасного розвитку нації» [11, с. 3]. Натомість, «відсутність здоров'я породжує масштабні форми виключення людини із традиційної соціальної реальності, тим самим створюючи її певну соціальну некомпетентність» [15, с. 123]. При цьому слід акцентувати увагу, що існуючі відмінності значущості «громадського» та «індивідуального» здоров'я. Громадське здоров'я відображає загальний стан і тенденції відповідних параметрів життєдіяльності населення, що мають місце на певній території загалом, а відтак – предметом додаткової уваги з боку органів публічної влади (означене обумовлене впливом цього феномену на соціально-економічну ситуацію, а також потребою виділення необхідних ресурсів задля розвитку сфери охорони здоров'я) та бізнесу (через чутливість кон'юнктури ринку робочої сили та споживчого ринку). Водночас, індивідуальне здоров'я значною мірою визначає рівень та якість власне життя конкретного домогосподарства, тоді як для решти оточуючих і суспільства загалом – є джерелом імовірних вигід і/чи проблем, що, зрештою, може визначати роль і місце здоров'я у суспільній ієрархії конкретної людини, а з тим – ставлення до неї (найбільш наочно це проявляється, зокрема, у відношенні широкого загалу до осіб з особливими потребами).

Зважаючи на суспільну значущість здоров'я та неможливість населення упоратися з викликами, що обумовлені його погіршенням, зростає значущість публічного управління у цій царині. При цьому йдеться не лише про публічну підтримку розвитку сфери охорони здоров'я, а і публічне реагування на наявні виклики (одним з яких є допоки недостатнє залучення населення до турботи про власне здоров'я). Тому уповноважені органи публічного управління мають розробити й реалізувати комплекс заходів, спрямованих на вирішення цієї проблеми. Але для того, щоб заходи були більш дієвими, потрібно, окрім іншого, конкретизувати фактори, які обумовлюють параметри здоров'я (як фізичного, так і ментального).

Проведені дослідження дозволили забезпечити подальший розвиток розуміння того, що стан здоров'я індивіда формується під впливом різних суб'єктів і факторів, а саме:

- *конкретна людина*: формування світогляду (передусім, під впливом батьків і найближчого оточення, а також чинних правових і соціальних норм) щодо ставлення до власного здоров'я, бажання та здатність дотримуватися цих настанов; рівень, якість і спосіб життя (у т.ч. особливості місця проживання, економічної діяльності та проведення дозвілля); наявність успадкованих і набутих захворювань, та належне реагування на них (діагностика, лікування, реабілітація, профілактика);

- *батьки*: генетичні особливості; наявність спадкових захворювань; підготовка до запліднення; ставлення до вагітності та пологів; турбота про дитину (особливо перших етапах її життя); рівень, якість і спосіб життя родини, що обумовлюють належне матеріальне забезпечення, соціальне оточення, а також формування цінностей та звичок (у т.ч. щодо ставлення до власного здоров'я та взаємодії з чинною сферою охорони здоров'я);

- *сфера охорони здоров'я*: доступність (територіальна, цінова...) якісних медичних послуг; довіра до лікарів і медперсоналу, їхня професійна підготовленість та вмотивованість; рівень та якість ресурсного забезпечення закладів охорони здоров'я, особливості його використання;

- *органи публічного управління*: у межах своїх компетенцій впливають на соціально-економічні, політичні та екологічні параметри на певній території (реагування на військовий стан і надзвичайні ситуації; регулювання доходів і витрат населення; забезпечення доступності необхідних благ; впорядкування розвитку населених пунктів і галузей/сфер національної економіки; пропаганда здорового способу життя...);

- *суб'єкти господарювання*: насичення ринку необхідними благами; контроль якості продукції та безпеки господарської діяльності...).

Залежно від віку людини змінюється не лише стан її здоров'я (здебільшого має місце його погіршення через фізичне зношення організму та неналежне реагування на наявні хвороби й загрози власному здоров'ю), а й суб'єкт, чиї дії/бездіяльність зрештою обумовлює його параметри (від зачаття до раннього дитинства – цілковита залежність від батьків і представників сфери охорони здоров'я; від підлітків до літніх людей – значною мірою залежить від бажання та здатності дбати про власне здоров'я; особи старечого віку та інваліди – істотна залежність від турботи близьких, а також від доступності необхідного медичного й соціального забезпечення. Отож, переважну більшість свого життя «людина є сама ковалем власного здоров'я» [14], а тому має дбати про нього, поєднуючи свої зусилля з діями рідних і близьких, а також представників сфери охорони здоров'я.

Проте «сучасна медицина є досить обмеженою за своїм ресурсним потенціалом щодо попередження форм тих патологій та захворювань, які мають чітко виражену об'єктивну основу. А тому її первинні заходи передусім мають стосуватися збереження здоров'я, а вже потім – лікування захворювань. Це й створило доволі усталену тенденцію в сучасному світі, демонструючи, що 80 % населення планети Земля, яке перебуває у передхворобливому стані, згодом переходить до категорії хворих і навіть досить швидко – тяжких хворих» [6, с. 92]. Означене ще більшою мірою загострює питання пропаганди турботи про власне здоров'я.

Практично будь-який публічно-управлінський вплив (пропаганда турботи про власне здоров'я не є виключенням) здійснюється з дотриманням відповідних принципів. Проведені узагальнення напрацювань вищезгаданих науковців і результати власних досліджень дозволили вдосконалити класифікацію принципів турботи про власне здоров'я:

- *усвідомленість* – усі учасники цього процесу мають усвідомлювати усі вигоди артикуляції поведінки населення на більш активну турботу про власне здоров'я: уповноважені органи публічного управління – оскільки дозволяє оптимізувати бюджетні витрати на сферу охорону здоров'я (як відомо: легше й дешевше своєчасно відреагувати на потенційне/фактичне захворювання, аніж потім боротися з його проявами та наслідками); бізнес – створює нові та розширює існуючі ніші товарів/послуг «для турботи про здоров'я»; населення – зміна способу життя та ставлення до свого здоров'я хоча й вимагає зміну «зони комфорту», але цілком виправдовує себе завдяки покращанню якості життя (щонайменше, хвороби менше відволікатимуть від продуктивної діяльності); проте без реального усвідомлення її значущості, більшість буде лише імітувати турботу про власне здоров'я, а це не забезпечить отримання бажаного результату;

- *індивідуальність* – люди відрізняються віком, статтю, добробутом, ... станом здоров'я і ставленням до турботи про нього; останнє обумовлене як життєвими настановами та цінностями, так і бажанням й можливостями дбати про власне здоров'я; до того ж, не слід забувати про чутливість до впливу щодо цього питання з боку оточуючих (родина, колеги, керівництво); кожна особа має проблеми зі здоров'ям і найбільш прийнятні способи їх вирішення, а тому варто поєднувати уніфіковані (масові) та персоніфіковані (для окремих осіб та/чи верств населення) підходи до пропаганди турботи про власне здоров'я;

- *умотивованість* – турбота про власне здоров'я передбачує не лише виділення певного часу, зусиль і коштів, а й відповідних життєвих настанов, що пов'язані як зі збереженням здоров'я, так і підвищенням його цінності; основними мотивами тут є: уникнення болю чи дискомфорту в організмі, спокій близьких, більша варіативність доступу до видів діяльності, вищі розміри доходу, збереження суспільного статусу...; зважаючи на переважно пряму залежність між мірою турботи про власне здоров'я та розміром доходів і взаємовідносинами з близькими, саме ці аспекти мають стати акцентами відповідної пропаганди;

- *поміркваність* – будь-які різкі зміни у способі життя та ставленні до свого здоров'я можуть доволі неоднозначно сприйматися оточуючими (щонайменше, викликати занепокоєння, оскільки такі зміни почасти пов'язують з приховуванням захворювання...); попри доступність інформації про сучасні методики турботи про власне здоров'я, варто уникати самолікування та «самодіяльності» у формуванні власного способу життя; рекомендації повинні бути науково обґрунтованими, мати позитивну практику застосування та, по-можливості, адаптованими до конкретної ситуації; водночас, окрема особа може фізично та/чи ментально виявитися неготовою до нових навантажень і/або обмежень (особливо, за відсутності зовнішньої підтримки) й тому існує ймовірність переобтяження організму медичними препаратами, травматизму, «зриву» у харчуванні...;

- *дисциплінованість* – означене стосується не лише тих, хто займається розробкою та реалізацією заходів з пропаганди турботи про власне здоров'я, а й тих, на кого безпосередньо поширюються відповідні заходи публічного впливу; так, зокрема, особа, яка по-справжньому починає турбуватися про своє здоров'я має неухильно дотримуватися призначень лікарів/тренерів... (щодо проходження обстежень, прийому ліків, проведення лікувальних і/чи оздоровчих процедур, фізичних навантажень, режиму сну та харчування...), а також використовувати доступні ресурси (застосунки для мобільних пристроїв, таблиці...) для контролю параметрів стану здоров'я (тиск, цукор, вага...) та заходів, спрямованих на його покращання (фізичне навантаження);

- *відповідальність* – уповноважені органи публічного управління відповідальні за наукову обґрунтованість, практичну цінність, а також коректність подачі інформації як складової пропаганди турботи про власне здоров'я; кожний окремий індивід – за належне виконання рекомендацій.

Означені принципи створюють загальну «рамку» для уповноважених органів державного управління, органів місцевого самоврядування, представників бізнесу та громадських організацій, чия скоординована діяльність спроможна підвищити міру популярності принципів турботи про власне здоров'я. Провідну роль у цьому процесі належить Кабінету Міністрів України, який має скоординувати розробку і затвердити Стратегію пропаганди турботи про власне здоров'я, а надалі – План реалізації цієї Стратегії, який затверджується на кожний рік і має містити чіткий перелік заходів, терміни їх реалізації, обсяги ресурсів і джерела їх надходження, виконавців та очікувані результати. При цьому кожна інституція має виконати свою функцію, а саме:

- Міністерство охорони здоров'я України – запропонувати науково обґрунтовані й практично цінні, уніфіковані та індивідуальні методики турботи про власне здоров'я;
- Міністерство фінансів України – профінансувати передбачені заходи;
- Міністерство культури та інформаційної політики України – створити корисний контент (документальні та художні фільми, розважальні програми, друковані матеріали, інтернет-ресурси...), який буде популяризувати турботу про власне здоров'я;
- Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України й інші центральні органи виконавчої влади, а також їхні територіальні представництва у взаємодії з органами місцевого самоврядування, представниками бізнесу та громадських організацій – заохочувати різні (за можливості, усі) верстви населення активніше турбуватися не лише про власне здоров'я, а і про здоров'я усіх тих, хто їм небайдужий;
- органи місцевого самоврядування – сприяти розвитку закладів охорони здоров'я усіх форм власності (фактично, покращанню доступу населення до якісних медичних і супутніх послуг), а також інших інфраструктурних об'єктів (спортивні комплекси та майданчики, магазини спортивного інвентарю/одягу, «здорова їжа»...), спроможних задовольнити запити населення на ведення здорового способу життя.

Загалом, заходи з пропаганди турботи про власне здоров'я, повинні супроводжуватися зваженим впливом органів публічного управління на інші сфери життєдіяльності: забезпечення національної безпеки та правопорядку, підвищення рівня та якості життя населення (істотного

зростання частини заможних), збалансований розвиток територій та галузей/сфер національної економіки тощо.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

На підставі результатів дослідження сутнісних характеристик вживаного поняттєвого апарату дістало подальшого розвитку тлумачення поняття «здоров'я» під яким слід розуміти аргументовані судження про параметри фізичних, психічних і соціальних аспектів стану живого організму, що значною мірою обумовлюють його можливості та місце в ієрархії серед собі подібних. Стан здоров'я конкретної людини формується під впливом різних суб'єктів (власно цієї особи, її батьків, сфери охорони здоров'я, органів публічного управління, інших суб'єктів господарювання). Запорукою успішності пропаганди турботи про власне здоров'я як засобу публічного реагування на виклики сьогодення є усвідомлення усіма учасниками цього процесу його значущості, а також урахування індивідуальних особливостей окремих верств населення, їхньої умотивованості, поміркованості, дисциплінованості та відповідальності. Лише скоординована діяльність усіх уповноважених органів державного управління, органів місцевого самоврядування, представників бізнесу та громадських організацій спроможна підвищити міру популярності принципів турботи про власне здоров'я, що, зрештою, має позитивно позначатися як на індивідуальному здоров'ї, так і на здоров'ї населення загалом.

Перспективи подальших досліджень. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення публічного реагування на виклики у сфері охорони здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND AN TR SLITERATED)

- [1] Вікіпедія. [Електронний ресурс].
Доступно: <http://www.uk.wikipedia.org/wiki/> Дата звернення: Серп.
12, 2023.
- [2] В. І. Гурковський, «Сучасні медіа та протидії російській пропаганді: державно-управлінський аспект», *Публічне урядування*, № 1, с. 70–84, 2015.

- [3] Н. Дзюба, «Соціальний маркетинг як підхід ефективної стратегії формування здорового способу життя молоді (теоретичний аспект)», *Соціальна робота та соціальна освіта*, вип. 1, с. 77–87, 2022. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(8\).2022.262650](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(8).2022.262650)
- [4] М. А. Зубарева, «Методи пропаганди цінностей суспільства споживання у соціальних мережах». *Наукові записки Інституту журналістики*, т. 3, с. 74–79, 2016.
- [5] В. В. Карлаш, «Механізми державного регулювання у сфері охорони здоров'я населення України», дис. канд. наук. Харків, 2020.
- [6] А. І. Кланца, «Охорона здоров'я як структурна складова національної безпеки держави», дис. д-ра наук. Харків, 2019.
- [7] О. Левицький, О. Трач, «Варіативне управління процесом формування здорового способу життя студентів», *Acta Paedagogica Volynienses*, № 6, с. 53–58, 2021. <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.9>
- [8] О. А. Мельниченко, Н. М. Удовиченко, «Методи та засоби публічного управління розвитком сфери охорони здоров'я», *Вісник Національного університету цивільного захисту України. (Серія: Державне управління)*, № 1, с. 154–162, 2018. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1240832>
- [9] О. Семенова, «Російська пропаганда у соціальних медіа: загрози та шляхи протидії», *Українознавство*, № 4, с. 47–71, 2021. [https://doi.org/10.30840/2413-7065.4\(81\).2021.246384](https://doi.org/10.30840/2413-7065.4(81).2021.246384)
- [10] Г. І. Чепурко, А. С. Соболев, «Стратегії та моделі формування здорового способу життя в контексті здоров'язберігаючої поведінки», *Grail of Science*, № 32, с. 222–230, 2023. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.13.10.2023.039>
- [11] А. Ф. Шипко, «Модернізація функцій органів місцевого самоврядування у сфері охорони здоров'я населення», автореф. дис. канд. наук. Дніпропетровськ, 2010.
- [12] О. П. Штогрин, «Теоретичні основи державного управління у сфері репродуктивного здоров'я населення в контексті прав людини», дис. канд. наук. Львів, 2017.
- [13] S. Hunt, «Worry and use of coping strategies among older and younger adults», *Journal of Anxiety Disorders*, № 5, p. 547–560, 2003.
- [14] S. Morton, «Progressing research impact assessment: A contributions approach», *Research Evaluation*, vol. 24, is. 4, p. 405–419, 2015. [Online]. Available: <https://academic.oup.com/rev/article/24/4/405/1520544/Progressing-research-impact-assessment-A> Application date: August, 12, 2023.

- [15] A. Noser, V. Zeigler-Hill, «Investing in the ideal: does objectified body consciousness mediate the association between appearance contingent self-worth and appearance self-esteem in women?», *Body image*, № 2, p. 119–125, 2014. [Online]. Available: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24374074/> Application date: August, 12, 2023.
- [16] F. Schnell, «Attitudes toward aging: a comparative analysis of young adults from the United States and Germany», *International journal of aging & human development*, № 3, p. 203–215, 2003.
- [17] World Health Organization. [Online]. Available: <http://www.who.int/> Application date: August, 12, 2023.

PROMOTING CARE FOR PERSONAL HEALTH AS A MEANS OF PUBLIC RESPONSE TO TODAY'S CHALLENGES

Oleksandr Melnychenko,

Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor,
Full Professor of Public Health and Healthcare Management Department,
Kharkiv National Medical University.
Kharkiv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0000-0001-5021-9025>
oa.melnychenko@knu.edu.ua

Zhanna Ovcharova,

Magister of the Department of public administration and
Project Management Educational and Scientific Institute
of Management and Psychology
SIHE «University of Educational Management».
Kyiv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0000-0002-1729-6325>
Ovcharova.2023@gmail.com

Kostiantyn Loboiko,

PhD in Medical Sciences, Associate Professor,
Honored Doctor of Ukraine,
Magister Public Management and Administration;
Director,
Municipal non-profit enterprise of the
Kharkiv Regional Council «Regional Clinical Hospital».
Kharkiv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0009-0008-5836-8613>
konstantin8470@gmail.com

Viktoriya Makarova,

Magister Public Management and Administration;

Assistant Epidemiology Department,

Kharkiv National Medical University.

Kharkiv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0000-0003-4104-0052>

vi.makarova@khnmu.edu.ua

Abstract. Based on the results of the study of the essential characteristics of the used conceptual apparatus, the authors further develop the interpretation of the concept of «health», which should be understood as reasoned judgements about the parameters of physical, mental, and social aspects of the state of a living organism, which largely determine its capabilities and place in the hierarchy among its peers. It is proved that the deterioration of public health is one of the most important challenges of our time, which requires an appropriate public response. The understanding that an individual's state of health is formed under the influence of various subjects (themselves, their parents, the healthcare sector, public administration bodies, and other business entities) and factors is further developed. The significance of health for an individual, their environment and society as a whole is presented. Further development of the understanding of the impact of various subjects and factors on the health of an individual is provided. The authors improve the classification of the principles of personal healthcare (awareness, individuality, motivation, moderation, discipline, responsibility) and reveal the main features of their practical application (without being «tied» to the health status of a particular individual and their personal characteristics) as a means of public response to healthcare challenges. Institutional support for the use of health promotion as a means of public response to the current challenges is substantiated. It is proved that only the coordinated activities of all authorised public administration bodies, municipal bodies, business representatives and NGOs can increase the popularity of the principles of taking care of personal health, which should ultimately have a positive impact on both individual health and the health of the population as a whole. Further research should be devoted to the development of theoretical provisions and practical recommendations aimed at improving public responses to healthcare challenges.

Keywords: public response; means; promotion; principles; health; care; essence; challenges; healthcare sector.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Vikipediia. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <http://www.uk.wikipedia.org/wiki/> Data zvernennia: Serp. 12, 2023. (in Ukraine)
- [2] V. I. Hurkovskiy, «Suchasni media ta protydii rosiiskii propahandi: derzhavno-upravlinskyi aspekt», Publichne uriaduvannia, № 1, s. 70–84, 2015. (in Ukraine)
- [3] N. Dziuba, «Sotsialnyi marketynh yak pidkhid efektyvnoi stratehii formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia molodi (teoretychnyi aspekt)», Sotsialna robota ta sotsialna osvita, vyp. 1, s. 77–87, 2022. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(8\).2022.262650](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(8).2022.262650) (in Ukraine)
- [4] M. A. Zubarieva, «Metody propahandy tsinnosti suspilstva spozhyvannia u sotsialnykh merezhakh». Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky, t. 3, s. 74–79, 2016. (in Ukraine)
- [5] V. V. Karlash, «Mekhanizmy derzhavnoho rehulivannia u sferi okhorony zdorovia naselennia Ukrainy», dys. kand. nauk. Kharkiv, 2020. (in Ukraine)
- [6] A. I. Klantsa, «Okhorona zdorovia yak strukturna skladova natsionalnoi bezpeky derzhavy», dys. d-ra nauk. Kharkiv, 2019. (in Ukraine)
- [7] O. Levytskyi, O. Trach, «Variatyvne upravlinnia protsesom formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia studentiv», Acta Paedagogica Volynienses, № 6, s. 53–58, 2021. <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.9> (in Ukraine)
- [8] O. A. Melnychenko, N. M. Udovychenko, «Metody ta zasoby publichnoho upravlinnia rozvytkom sfery okhorony zdorovia», Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. (Serii: Derzhavne upravlinnia), № 1, s. 154–162, 2018. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1240832> (in Ukraine)
- [9] O. Semenova, «Rosiiska propahanda u sotsialnykh media: zahrozy ta shliakhy protydii», Ukrainoznavstvo, № 4, s. 47–71, 2021. [https://doi.org/10.30840/2413-7065.4\(81\).2021.246384](https://doi.org/10.30840/2413-7065.4(81).2021.246384) (in Ukraine)
- [10] H. I. Chepurko, A. S. Soboliev, «Stratehii ta modeli formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia v konteksti zdoroviazberihaiuchoi povedinky», Grail of Science, № 32, s. 222–230, 2023. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.13.10.2023.039> (in Ukraine)
- [11] A. F. Shypko, «Modernizatsiia funktsii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia u sferi okhorony zdorovia naselennia», avtoref. dys. kand. nauk. Dnipropetrovsk, 2010. (in Ukraine)
- [12] O. P. Shtohryn, «Teoretychni osnovy derzhavnoho upravlinnia u sferi reproduktyvnoho zdorovia naselennia v konteksti prav liudyny», dys. kand. nauk. Lviv, 2017. (in Ukraine)

- [13] S. Hunt, «Worry and use of coping strategies among older and younger adults», *Journal of Anxiety Disorders*, № 5, p. 547–560, 2003. (in English)
- [14] S. Morton, «Progressing research impact assessment: A contributions approach», *Research Evaluation*, vol. 24, is. 4, p. 405–419, 2015. [Online]. Available: <https://academic.oup.com/rev/article/24/4/405/1520544/Progressing-research-impact-assessment-A> Application date: August, 12, 2023. (in English)
- [15] A. Noser, V. Zeigler-Hill, «Investing in the ideal: does objectified body consciousness mediate the association between appearance contingent self-worth and appearance self-esteem in women?», *Body image*, № 2, p. 119–125, 2014. [Online]. Available: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24374074/> Application date: August, 12, 2023. (in English)
- [16] F. Schnell, «Attitudes toward aging: a comparative analysis of young adults from the United States and Germany», *International journal of aging & human development*, № 3, p. 203–215, 2003. (in English)
- [17] World Health Organization. [Online]. Available: <http://www.who.int/> Application date: August, 12, 2023. (in English)

*Стаття надійшла до редакції
10 січня 2024 року*